76
2 TYÖELÄKE

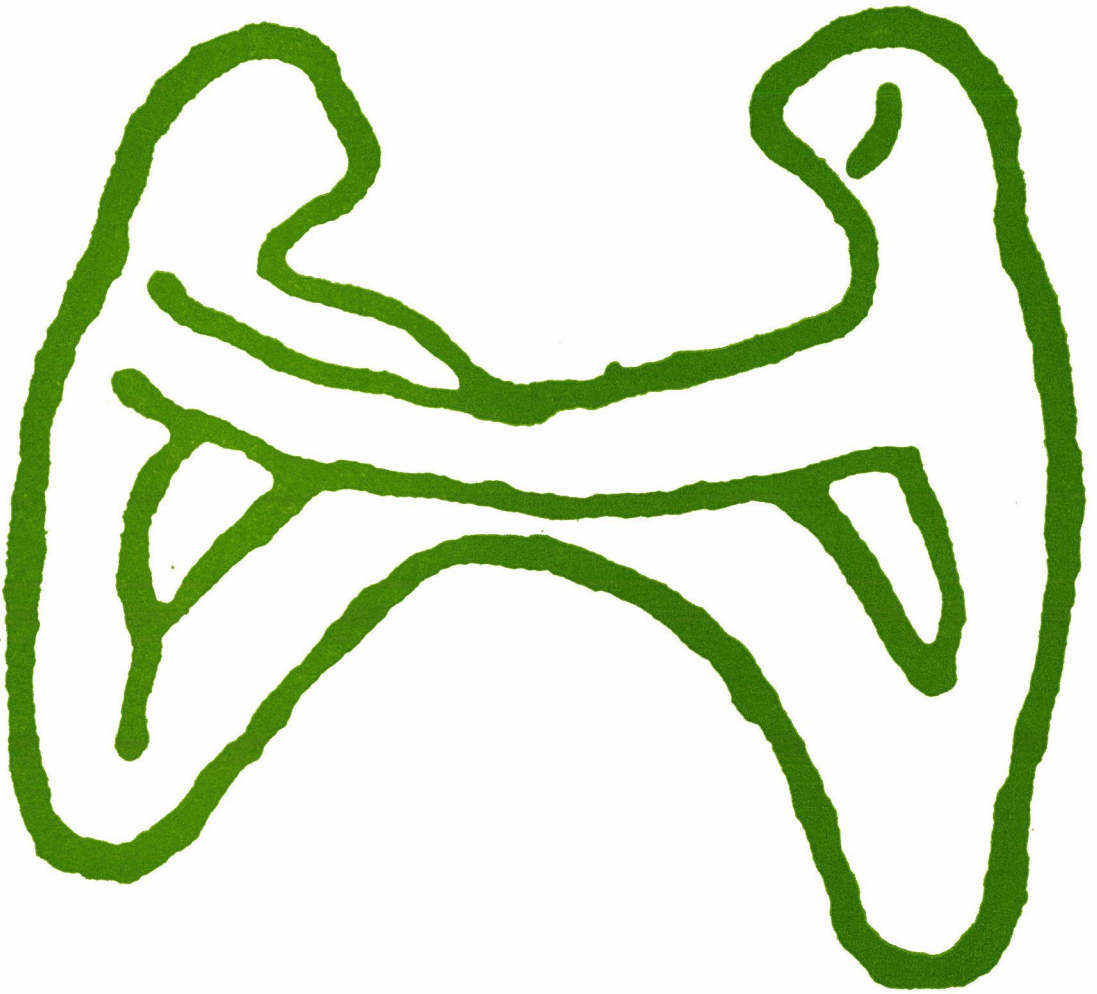

TYÖELÄKE

ELÄKETURVAKESKUKSEN JULKAISU ISSN 0564-580

Päätoimittaja:
Yrjö Larmola

Toimitussihteeri:
Pentti Lahtinen

Toimitusneuvosto:
Yrjö Larmola, puheenjohtaj
Markku Hänninen
Pentti Koivistoinen
Esko Prokkola

Toimituksen osoite:
Kalevankatu 4
00100 Helsinki 10

Puhelin 64 25 11

Helsinki 1975
Kirjapaino Aa oy

Työeläke ilmestyy neljänä
numerona vuodessa

2
1976

Työeläkerekisterin palvelu nopeutuu ja alue laajenee

Työeläkejärjestelmän keskusrekisterin ylläpito on Eläketurvakeskuksen keskeisiä tehtäviä. Tästä rekisteristä, kuten tunnettua, yksityisessä työsuhteessa oleva työntekijä ja itsenäinen yrittäjä voivat halutessaan tarkistaa eläketietonsa. Tarkistaminen on hyödyllistä sen toteamiseksi, että eläke karttuu niin kuin sen ansioiden mukaan pitää, ja taloudellisten arviointien tekemiseksi mahdollista eläkkeelle siirtymistä ajatellen.

Toinen vastaanottajaryhmä, jota varten keskusrekisteriä ylläpidetään, ovat eläkelaitokset. Näille toimitetaan rekisteriotteita paitsi eläkkeelle siirtyvien eläkkeen myöntämistä varten myös rekisteritietojen tarkistusten vuoksi.

Eläketurvakeskuksen rekisterien palvelukyky on vuosien mittaan jatkuvasti kohentunut. Yksityisessä työsuhteessa olevien ja yrittäjien eläketietojen lisäksi rekistereihin kertyvät nykyään tiedot myös valtion, kuntien, evankelis-luterilaisen kirkon, merimiesten sekä Suomen Pankin palveluksessa olleiden päättyneistä työsuhteista ja heille myönnetyistä eläkkeistä.

Rekistereiden vähittäinen siirtyminen tietokoneille on niiden palvelun kannalta ensisijainen tekijä. Työsuhderekisterin lisäksi on myönnetyt eläkkeet käsittävä eläketapahtumarekisteri siirretty tietokoneilla käytettäväksi. Työnantajakohtainen eläkejärjestelyrekisteri on lähivuosina siirtymässä tietokoneille.

Tuorein, kesän aikana käyntiin lähtevä uudistus koskee Ruotsin suomalaisia. Ruotsin sosiaalivakuutuslaitos ja Eläketurvakeskus ovat periaatteessa sopineet siitä, että kun Ruotsissa asuva suomalainen muuttaa maasta — useimmat tietenkin muuttavat Suomeen — hänen Ruotsissa ansaitsemansa työeläkkeen määrä ilmoitetaan automaattisesti Suomeen Eläketurvakeskukselle. Kun tällainen henkilö aikanaan hakee eläkettä, Eläketurvakeskus voi rekisteristään todeta Ruotsissa ansaitun eläkeoikeuden ja kehottaa asianomaista hakemaan eläkettä myös Ruotsista. Tulevan kesän aikana Eläketurvakeskus saa tiedot vuosina 1973—76 Ruotsista muuttaneiden suomalaisten ansaitsemista eläkeoikeuksista. Myöhemmin saadaan tiedot myös vuosina 1960—72 tapahtuneista muutoista.

Kaikki nämä laajennukset ja tekniset parannukset merkitsevät osaltaan eläketietojen entistä tarkempaa tallentamista ja siten työansioon perustuvan eläketurvan varmistamista.

LAURI KOIVUSALO

Osaeläkkeen käytännö sovellutuksesta

Osaeläkkeenä myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä koskevat säännökset sisällytettiin työeläkelakeihin vuoden 1973 alusta. Samassa yhteydessä selkiinnytettiin työkyvyttömyyden määritelmää siten, että se aikaisempaa selkeämmin ottaa huomioon lääketieteellisten seikkojen ohella asianomaisen sosiaalistaloudellisen tilanteen. Tällä hetkellä voidaan käytännön kokemusten valossa esittää joitakin näkökohtia osaeläkesäännöstön soveltamisesta.

Osaeläkesäännöstöä laadittaessa oli taustalla ajatus työkyvyttömyyden ja työkykyisyyden välisen jyrkän rajan lieventämisestä. Niinikään osaeläkkeen oletettiin helpottavan kuntoutettavan työhönpaluuta. Osaeläkkeellä arvioitiin olevan myöskin sikäli positiivinen vaikutus, että se määräytyy useimmiten sellaisesta ansiotasosta, johon sairaudella ei vielä ole ollut vaikutusta.

Osaeläkkeen voidaan sanoa täyttäneen tehtävänsä edellä sanotuissa suhteissa. Sikäli kuin sitä on sovellettu, tapaukset ovat olleet edellä tarkoitetun kaltaisia, joten osaeläkkeen perusteita voidaan pitää periaatteessa oikeaan osuneina. Keskustelu osaeläkkeestä onkin liikkunut enemmän siinä, että yrittäjälle on lukumääräisesti myönnetty enemmän osaeläkkeitä kuin työsuhteessa oleville.

Työkyvyttömyyttä arvioitaessa, on sitten kysymyksessä täysi tai osittainen työkyvyttömyys, mukana ovat sekä lääketieteelliset että sosiaalistaloudelliset tekijät. Työkyvyttömyyden perustana on sairaus, vika tai vamma, mutta sen astetta mitataan enemmänkin ansiotasossa tapahtuneilla muutoksilla, koska asianomaisen kannalta sairauden konkreettiset seuraamukset yleensä näkyvät ensimmäiseksi tilipussissa. Näitä perusteluja on käytännön ratkaisutoiminnassa noudatettu kaiken aikaa.

Tosin on voitu todeta, että nimenomaan taloudellisten vaikutusten mittaaminen ei kaikissa tapauksissa ole aivan yksiselitteistä. Asianomaisen ansaintataso on saattanut vaihdella. Siinä on saattanut olla katkoksia tai se on muutoin ollut jollain tavoin poikkeuksellinen, jolloin vertailukohdan löytäminen on muodostunut hankalaksi. Lähtökohtana on, että vertailu suoritettaisiin ansiotasoon, joka asianomaisella oli ennen kuin sairaus on vaikuttanut merkittävämmin työntekoon.

YRITTÄJIÄ OSAELÄKKEELLÄ

Osaeläkkeen suurempi lukumäärä yrittäjien kohdalla johtuu useistakin eri syistä. Ensimmäisenä tulee hakematta mieleen se, että omassa yrityksessä työnteon jatkaminen sairastumisen jälkeen on huomattavasti yksinkertaisempaa kuin toisen palveluksessa. Työmarkkinoilla eivät ilmeisesti ainakaan toistaiseksi ole yleistyneet osa-aikatyöt, joiden yhteydessä osaeläkkeen käyttö olisi luonnollisinta. Osaeläke edellyttää lähtökohtaisesti, että asianomainen on edelleen työelämässä, mutta ansiotaso on sairaudesta johtuen alentunut vähintään kahdella viidenneksellä. Tähän liittyvinä voidaan lisäksi todeta työehtosopimusten määräykset ja käytännön sovellutukset, jolloin saman työsuhteen puitteissa tapahtuvat palkan muutokset eivät monastikaan yllä sanottuun rajaan.

Jossain määrin asiaan vaikuttavina voidaan ehkä kirjata myös eläkkeen määrä sekä vakuutusmaksu. Osaeläkkeen taso ei kenties kaikissa tapauksissa ole ollut sellainen, että asianomainen olisi pitänyt sitä mahdollisena vaihtoehtona. Tällä on saattanut olla painetta täysien eläkkeiden suuntaan. Yrittäjillä osaeläkkeen hakemista on saattanut jossain määrin lisätä se, että eläkkeen saaminen merkitsee vakuutusmaksujen loppumista. Tällaista pohdiskelua suoritettaessa tulee kuitenkin kaiken aikaa pitää mielessä, että taustalla on oltava sairaus, vika tai vamma ennen kuin ensinkään voidaan puhua työkyvyttömyydestä.

Niin ikään erityisesti yrittäjillä on saattanut täysiä eläkkeitä muuttua osaeläkkeiksi. Tarkoitushan osaeläkettä luotaessa oli, ettei täyden työkyvyttömyyden määrittelyä kiristetä. Yrityksissä johtopäätösten teko työpanoksesta sairastumisen jälkeen on käytännössä kuitenkin vaikeaa, jolloin myöskin on saattanut tapahtua mainitunlaista ilmiötä.

KUNTOUTUS JA OSAELÄKE

Kuntoutuksen yhteydessä osaeläkkeestä ei ole kovin paljon kokemuksia. Näyttää kuitenkin edelleenkin siltä, että kuntoutuksen yhteydessä osaeläkeratkaisu olisi käyttökelpoinen erityisesti työhönpaluuvaiheessa. Tällöinhän asianomaisella on tietty epävarmuus työnteon onnistumisesta, jolloin osaeläke antaa hänelle eläketurvan osalta tiettyä varmuutta.

Osaeläkesäännöstöä on tarkasteltu Eläketurvakeskuksessa hallituksen asettamassa työryhmässä, jossa eläkelaitosten ja Eläketurvakeskuksen edustajien lisäksi ovat olleet työmarkkinajärjestöjen edustajat. Siellä on päädytty suosittelemaan eräitä toimenpiteitä osaeläkkeen yhteydessä. Tässä vaiheessa ei ole nähty aiheelliseksi esittää varsinaisia sääntömuutoksia, vaan on pidetty perusteltuna kehittää nykyisten säännösten sovellutusta.

On voitu todeta, että tietoisuus osaeläkkeestä ei ole kovinkaan hyvä. Tämän johdosta on aiheellista lisätä osaeläkettä koskevaa informaatiota. Eläketurvakeskuksen toimesta on tarkoitus julkaista erityinen osaeläkeesite. Sen jakelu pyritään saamaan laajaksi koskien työnantajia, työntekijöitä, yrittäjiä ja lääkärikuntaa.

ANSIOTASON MITTAAMISESTA

Työkyvyttömyyseläkeratkaisuun liittyy harkintatekijöitä, joten siinä ei päästä matemaattiseen tarkkuuteen. Tästä syystä työryhmässä lähdettiin siitä, että näistä harkinnanvaraisista tekijöistä ja tietystä epätarkkuudesta johtuen on perusteltua, että ansiotason alentumista mitattaessa voidaan suorittaa pyöristystä. Käytännön ohjeena tässä suhteessa päädyttiin siihen, että tämän alentumisen ollessa 35 prosenttia tai enemmän pyöristys voitaisiin suorittaa 40 prosenttiin. Vastaavan sisältöinen suositus sisältyy kulu-

RAIMO LEHTINEN

Työkyvyttömyyden arviointi vakuutusoikeuden kannalta katsoen

van vuoden tulopoliittiseen kokonaisratkaisun sosiaalipakettiin.

Eräissä tapauksissa on niinikään voitu todeta, että osapuolet niin työntekijä kuin työnantajakin haluaisivat selvyyttä ennakolta osaeläkkeen saamisen mahdollisuuksista. Osa-aikatyön järjestelyn kannalta saattaa olla ratkaisevaa, tuleeko työntekijä saamaan osaeläkkeen. Lähtökohtana eläkkeiden ratkaisutoiminnassa on, että eläketapahtuman on täytynyt sattua ennen kuin ratkaisuja voidaan tehdä. Tämä on luonnollisesti edelleenkin päälinja.

ENNAKKOSELVITYS ELÄKELAITOKSELTA

Kuitenkin saattaa olla tilanteita, joissa ennakkotiedolla eläkkeen saamismahdollisuuksista voi olla merkitystä, ettei asianomaisesta tule kokonaan työkyvytöntä, vaan hän voi jatkaa esim. osapäivätyössä. Tästä syystä on katsottu, että tulisi olla mahdollista saada etukäteen eläkelaitokselta selvitystä osaeläkemahdollisuuksista sinne toimitetun aineiston perusteella. Mistään virallisesta ennakkopäätösjärjestelmästä tässä ei ole kysymys. Tiettävästi menettelyä on käytännössä jo aikaisemminkin jossain määrin noudatettu, joten tämä ei merkitse ainakaan suurempaa muutosta nykyiseen.

Kokonaisuudessaan osaeläkesäännöstön tähänastisen soveltamisen voidaan katsoa jotakuinkin noudatelleen niitä linjoja, joita säännöksiä valmisteltaessa kaavailtiin. On kuitenkin aiheellista, että osaeläkesäännöstön käytännön soveltamista kehitetään edelleen sillä tavoin, että se mahdollisimman hyvin vastaa asetettuja tavoitteita. Näyttäisi ilmeiseltä, että ainakin niukan työvoiman aikoina osaeläkesäännöksillä hyvinkin saattaa olla tärkeä merkitys. Osaeläke tarjoaa mahdollisuuden työssäoloon työkyvyttömyyseläkkeellä ilman, että se yleensä vaikuttaisi eläkkeen määräytymisperusteisiin.

Vakuutusoikeus on työeläkejärjestelmässä kolmas ja viimeinen aste työkyvyttömyyden arvioinnissa. Sen vuoksi on ehkä aiheellista tutkia vakuutusoikeuden työkyvyttömyysratkaisuja, koska niiden tulisi edustaa yleisemminkin noudatettavaksi soveltuvaa käytäntöä.

Vakuutusoikeus on sosiaaliturva-asiain erityistuomioistuin. Se käsittelee vuosittain noin 10 000 asiaa. Näistä suurimman ryhmän muodostavat tapaturmavakuutuslain mukaiset alistus- ja muutoksenhakuasiat. Sotilasvammalain mukaiset valitusasiat ovat toinen suuri ryhmä. Muista mainittakoon kansaneläkelain ja työeläkelakien mukaiset jutut.

Tapaturma- ja sotilasvammavakuutuksessa vakuutusoikeuden käytäntö yhdessä Korkeimman oikeuden ratkaisujen kanssa muodostaa vakiintuneen järjestelmän.

Työeläkejärjestelmästä ei ole muodostunut — ainakaan toistaiseksi — suurta työllistäjää vakuutusoikeudelle. Lisäksi työeläkejärjestelmästä vakuutusoikeudelle tulevien asioiden joukossa työkyvyttömyyden arviointia koskevat jutut eivät ole kovinkaan lukuisat. Ratkaisut vakuutusoikeudessa jakautuvat kuudelle eri jaostolle, joilla eri asiaryhmät puolivuosittain jatkuvasti kiertävät.

ELÄKELAITOKSET HAKEVAT HARVOIN MUUTOSTA

Vakuutusoikeus on työeläkeasioissa valitusaste työkyvyttömyyden arvioon nähden. Käsittelyä vakuutusoikeudessa edeltää eläkelautakunnan ratkaisu. Vakuutusoikeuden harkittavaksi tulevat ainoastaan ne tapaukset, joissa osapuoli ei ole tyytyväinen lautakunnan ratkaisuun. Yleensä tämä osapuoli on eläkkeenhakija. Eläkelaitokset kääntyvät verraten harvoin vakuutusoikeuden puoleen saadakseen muutosta eläkelautakunnan päätökseen.

Tämä yleensä yksipuolinen muutoksenhaku on syytä ottaa huomioon vakuutusoikeuden asemaa tarkasteltaessa. Valituksia on suhteellisesti vähän työkyvyttömyysratkaisujen suureen määrään ja riittämättömän työkyvyttömyyden perusteella hylättyjen tapaus-

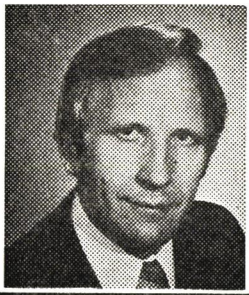

ten määrään nähden.

Voitaneen uskoa, että ne eläkkeenhakijat, jotka ovat työkyvyttömiä, saavat eläkkeensä yleensä jo eläkelaitosten päätöksillä. Ne, jotka voivat esittää hylkäävän päätöksen jälkeen uutta näyttöä työkyvyttömyydestään, saavat oikeutta eläkelautakunnassa. Näin on luonnollista, että niiden lukumäärä, jotka kahden hylkäävän päätöksen jälkeen hakevat vielä muutosta vakuutusoikeudessa, jää suhteellisen vähäiseksi.

VALITTAJAN ASEMA EI HUONONE

Muutoksenhaun perusteella käsiteltäväksi tulevia asioita ratkoessaan vakuutusoikeus on sidottu reformatio in peius-nimityksellä tunnettuun rajoitukseen. Vakuutusoikeudella ei ole oikeutta muuttaa päätöstä valittajalle epäedulliseen suuntaan.

KANNANOTTO VALITUKSEEN

Jos eläkelautakunta on katsonut hakijan osittain työkyvyttömäksi ja oikeutetuksi osatyökyvyttömyyseläkkeeseen, vakuutusoikeudella ei ole enää hakijan valituksen johdosta mahdollisuutta tulla siihen tulokseen, että valittaja ei ole oikeutettu työkyvyttömyyseläkkeeseen. Ratkaisuissa ei siten aina tule esille vakuutusoikeuden kanta asiaan kokonaisuudessaan. Ratkaisu on kannanotto pelkästään valittajan esittämiin vaatimuksiin.

VÄHÄN RAJATAPAUKSIA

Muutoksenhakuasteet ovat luonnollisesti myös eläkelaitosten käytettävissä. Täten saatetaan vakuutusoikeuden tutkittavaksi sellaisia eläkelautakunnan ratkaisuja, jotka eläkelaitoksen mielestä eivät ole hyväksyttäviä. Tämä on tietenkin täysin oikea menettely silloin, kun eläkelaitos haluaa periaatteellisen kannanoton siitä, onko laitoksen näkemys asiasta ollut "väärä". Kuitenkaan vakuutusoikeuteen ei tässä tarkoituksessa ole tuotu paljoakaan harkinnanvaraisia rajatapauksia. Eläkelaitokset katsonevat työkyvyttömyyden olemassaolon sellaiseksi harkinnanvaraiseksi seikaksi, ettei eläkelautakunnan myönteisestä päätöksestä ole katsottu aiheelliseksi valittaa. On ymmärrettävää, että eläkkeenhakijan vahingoksi valittaminen on epämieluisaa. Vaikka eläkelautakunnan päätöksen perusteita ei oikein hyväksyttäisikään, maksettavaksi määrätty eläke mieluimmin myönnetään.

Tämä käytäntö lieneekin oikea. Toisaalta ei saisi olla estettä saattaa vakuutusoikeuden tutkittavaksi tapausta, jossa eläkelaitoksen käsityksen mukaan eläkelautakunnalle on sattunut erehdys tai sen tiedossa ei ole ollut tai siellä ei ole huomattu jotakin olennaista seikkaa. Tässä yhteydessä huomattakoon lisäksi TEL 21 a §:n sisältämä mahdollisuus, että vakuutusoikeus voi hakemuksesta poistaa päätöksen valitukselle säädetyn määräajan, jos päätös on perustunut väärään tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisesti ei ole ollut lainmukainen.

AIKA MUUTTAA TYÖKYVYTTÖMYYTTÄ

Vähintään yhtä kauan valittajan on odotettava vielä vakuutusoikeuden päätöstä. Usein pelkästään aika on jo ratkaissut asian. Usein sairaan tilanne ajan kuluessa muuttuu — yleensä työkyvyttömyyden suuntaan. Jos eläkelaitoksen asiaa käsitellessä eläkkeenhakijaa on vielä pidettävä työkykyisenä, asia onkin eläkelautakuntaan mentäessä saattanut muodostua rajatapaukseksi. Vakuutusoikeuden ottaessa kantaa, ehkä vuotta myöhemmin, henkilö onkin jo aivan selvästi työkyvytön.

MILLOIN ELÄKE ALKAA?

Eläkkeen alkaminen saattaakin olla pulmallista. Usein katsottaneen eläkkeenhakijan olleen alunperin "oikeassa" ja eläke myönnetään hakemuksessa ilmenevästä ajankohdasta alkaen. Yleensäkään eläkeasioissa ei ole aivan harvinaista, että eläkkeenhakijan oma näkemys kulkee objektiivisten löydösten edellä. Kun asiaa ratkaistaessa joudutaan odottamaan näiden seikkojen ilmenemistä, tämä ei aina ja välttämättä merkitse eläkkeen alkamisen sitomista näiden seikkojen

ilmenemishetkeen. Viisas ratkaisija saattaa tapahtumien kulusta löytää sopivan ja tarkoituksenmukaisen ajankohdan eläkkeen alkamiselle.

SOSIAALITURVAN YHTENÄISYYDEN VAALIJA

Vakuutusoikeuden ratkaisuille antaa huomattavan merkityksen se, että vakuutusoikeus käsittelee työkyvyttömyyttä monen eri sosiaalivakuutusjärjestelmän kannalta ja pyrkii pitämään yllä sosiaaliturvan yhtenäisyyttä. Tämä on tärkeää sekä koko sosiaaliturvajärjestelmän yhtenäisyyttä tavoiteltaessa että myös yksityisen kansalaisen kannalta hänen joutuessaan usein samanaikaisestikin eri sosiaaliturvajärjestelmien piiriin. Eräitä esimerkkejä tästä.

JÄRJESTELMISSÄ EROJA

Kansaneläkejärjestelmän ja työeläkejärjestelmän kannalta työkyvyttömyys saattaa tulla eri tavoin arvioiduksi. Osittain tämä erilaisuus saattaa olla oikeutettuakin. Saattavathan mm. sairausvakuutusjärjestelmä ja työkyvyttömyyden keston vaatimus aiheuttaa tällaista erilaisuutta. Eläkkeenhakijan kannalta asia saattaa olla vaikeasti ymmärrettävissä.

Vakuutusoikeudella on käsitellessään saman henkilön asiaa molempien järjestelmien kannalta jossakin määrin mahdollisuus pyrkiä yhtenäisiin ratkaisuihin. Vakuutusoikeuden päätöstä arvioitaessa saattaa siten eräänä tekijänä olla asian käsittely toisen järjestelmän piirissä.

Myös saattaa esiintyä tilanne, jossa henkilö on todettu työeläkelain perusteella työkyvyttömäksi ja syynä on esim. pelkästään ammattitauti. Ammattitautiasian käsittelyyn vakuutusoikeudessa ja korvauksen määräämiseen vaikuttaa huomattavasti toisessa järjestelmässä luotettavasti todettu työkyvyttömyys.

Ilmeisesti vakuutusoikeuden tulisi nykyistä enemmänkin voida kiinnittää huomiota sosiaaliturvan yhtenäisyyden vaalimiseen. Sillä voitaisiin ehkä osaltaan välttää paljon parjatun "sosiaaliturvan viidakon" ryteikköjä.

Vakuutusoikeus toimii näitä asioita ratkoessaan jaostoina, jotka muodostuvat puheenjohtajana toimivasta vanhemmasta vakuutustuomarista, nuoremmasta vakuutustuomarista, lääkärijäsenestä sekä kahdesta maallikkojäsenestä, joista toinen edustaa työnantaja- ja toinen työntekijäpuolen järjestöjä.

Käsittelyn painopisteen voidaan ehkä sanoa olevan asian lääketieteellisen puolen selvittelyssä. Vakuutusoikeus katsonee yleisesti ottaen, että työkyvyttömyyseläkkeen myöntämiselle tulee olla selvät ja riittävät lääketieteelliset perusteet. On myös vaadittu, että lääkärintodistuksissa tulee olla esitetty objektiiviset tutkimustulokset. Pelkkä tutkivan lääkärin käsitys työkyvyttömyydestä ja diagnoosien mainitseminen ei riitä selvitykseksi.

Lisäksi voidaan huomauttaa, että pelkästään sosiaalisia tai työnantajan henkilöstöpoliittisia syitä ei ole pidetty riittävänä pe-

rusteena eläkkeen myöntämiselle.

Kysymys — osaeläke vai täysi työkyvyttömyyseläke — on usein vaikea. Vakuutusoikeuden asemaa tässä suhteessa helpottaa usein ajan kuluminen valituksenalaisen päätöksen tekemisestä. Aika on jo ehtinyt osoittaa millaiseksi sairauden vaikutus ansiotasoon on muodostunut.

Näissäkin ratkaisuissa on vakuutusoikeuden käytännössä mielestäni verraten selvästi nähtävissä lääketieteellisen perusteen vaatimus. On aika pitkälle vaadittu, että ansiotason lasku on adekvaatti seuraus sairauden laadusta. Tässä suhteessa on kuitenkin hieman vaikea esittää tämän näkemyksen tueksi suoranaista näyttöä ilman perusteellista tutkimusta.

VASTUUNTUNTOA RAJOITUSSÄÄNNÖN SOVELTAMISEEN

Rajoitussäännöstä koskevia kiistoja eläkelaitokset eivät kovin usein tuo vakuutusoikeuteen. Eläkkeenhakijat taas eivät varmaan läheskään aina ymmärrä eläkelaitosten päätöksiä rajoitussäännön soveltamisen taloudellisen merkityksen kannalta siten, että osaisivat valittaa asiasta silloinkaan, kun siihen olisi aihetta. Tässä yhteydesssä voineekin ainoastaan toivoa, että rajoitussäännösten soveltamisessa eläkelaitoksissa osoitettaisiin vastuuntuntoa ja hyvää moraalia.

HUOMIOTA LAKKAUTTAMISEEN JA ELÄKELÄISTEN VALVONTAAN

Eräs kysymys, johon toivoisi kiinnitettävän nykyistä enemmän huomiota, on eläkkeen lakkauttaminen ja eläkkeen saajien valvonta. Vakuutusoikeudessa muita sosiaaliturvaasioita käsiteltäessä käy silloin tällöin ilmi, ettei eläkkeen lakkauttamisjärjestelmä ole toiminut tai että eläkkeen lakkauttamiseen ei ole "viitsitty" ryhtyä, varsinkaan jos taloudellinen vastuu ei ole eläkelaitokselle suuri. Vaikka on selvää, että eläkkeiden lakkauttamisesta aiheutuu paljon vähemmän kiitollista työtä ja usein myös edestakaista eläkkeen myöntämistä ja lakkauttamista, edellyttää sosiaaliturvajärjestelmämme ja usein työntekijänkin etu, että henkilön eläke lakkautetaan, jos hänen työkykynsä on palannut.

Työpaikkalääkärin kuusi etua

Eläketurvakeskuksen työkyvyttömyysseminaarissa piti Finnairin ylilääkäri T. Kumlin esityksen työkyvyttömyydestä työpaikkalääkärin kannalta. Työeläke referoi seuraavassa esityksen lähtökohtia.

Perusongelmana on kysymys siitä, mikä on työkyvyttömyyttä. Työntekijäin eläkelain 4. § määrittelee asian näin:

"Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä on työntekijällä, jonka työkyvyn voidaan sairauden, vian tai vamman johdosta arvioida, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, olevan yhdenjaksoisesti ainakin vuoden ajan alentunut vähintään kahdella viidenneksellä. Työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista voidaan häneltä kohtuudella edellyttää silmällä pitäen hänen koulutustaan, aikaisempaa toimintaansa, ikäänsä ja asumisolosuhteitaan sekä näihin verrattavia muita seikkoja."

Kansaneläkelain 22. § puolestaan määrittelee:

"Työkyvyttömänä pidetään tätä lakia sovellettaessa henkilöä, joka sairauden, vian tai vamman takia on kykenemätön tekemään tavallista työtään tai muuta siihen verrattavaa työtä, mitä on pidettävä ikä, ammattitaito ja muut seikat huomioon ottaen hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana."

Työntekijän työkyky ei siis ole kokonaisuus, joka joko on tai jota ei ole, vaan lääkäri joutuu punnitsemaan kolmea tekijää. Työntekijän fyysistä kuntoa ja psyykkistä kuntoa on arvioitava vastakkain hänen työnsä asettamien vaatimusten kanssa. Lääkärillä tai hänen käytettävissään tulee siis työntekijän tilaa koskevien tietojen lisäksi olla joko asianomaisen tekemän työn ja hänen työolosuhteidensa seikkaperäinen kuvaus tai yksityiskohtainen työnkuvaus.

Vakinaisella työpaikkalääkärillä on käytettävissään kuusi etua, jotka helpottavat hänen työtään työkyvyttömyystapauksia ratkaistaessa. Hänellä on potilaskortin kaikki tiedot, jotka usein tarjoavat kohtuullisen pitkittäisleikkauksen työkyvyttömyyteen johtaneen vamman kehitykseen. Useimmissa tapauksissa työpaikkalääkäri voi pohjata työnsä myös potilaansa henkilökohtaiseen tuntemukseen. Niinikään hänellä on käytettävissään potilaan lähimpien esimiesten tiedot tapauksesta ja heidän arvostelunsa tilanteesta.

Työpaikkalääkärillä on mahdollisuus myös itse tutustua työolosuhteisiin potilaan työpaikalla, ellei hän ehkä niitä jo entuudestaankin riittävästi tunne. Edelleen hänellä on tuntuma työpaikan tarjoamiin uudelleensijoitusmahdollisuuksiin ja tilaisuus neuvotella uudelleen sijoittamisesta.

Uudelleen sijoittamisen suhten iso työnantaja luonnollisesti voi tarjota paremmat mahdollisuudet kuin pieni. Esteitä tässäkin suhteessa on; yleinen ennakkoluulo vaikeuttaa kuntoutetun työhönsijoitusta usein omankin talon seinien sisällä. Erityisen vaikeata on osastolta toiselle siirto. Voitaisiin puhua osaston alitajuisesta aselajiylpeydestä, joka estää hyväksymästä tänne henkilöä, joka tuolla ei enää voi työskennellä.

Työpaikkalääkärillä on myös mahdollisuus konsultoida erikoislääkäreiden kanssa. Isojen työnantajien puitteissa ja kaupungeissa yhteydet ovat yleensä vakinaisesti järjestetyt. Erikoislääkäri on silloin tarvittaessa työntekijän ulottuvilla, ja erikoislääkärillä puolestaan on käytettävänään työntekijää vakinaisesti hoitavan työpaikkalääkärin tapauskohtainen kokemus ja työolojen tuntemus.

LAURI KOIVUSALO

Työkyvyttömyyden määrittely

Työkyvyttömyyseläkkeen ratkaiseminen saattaa eräissä tapauksissa olla ongelmallinen, koska siihen liittyy merkittävästi harkinnanvaraisia tekijöitä. Joukossa on luonnollisesti tapauksia, joissa työkyvyttömyys esitettyjen selvitysten perusteella on kiistaton ja ratkaisu voidaan tehdä helposti.

Ongelman muodostavat kuitenkin tietyt rajatapaukset, joissa ratkaisu liikkuu työkykyisyyden ja työkyvyttömyyden välillä. Näissä joudutaan tutkimaan työkyvyttömyyden käsitettä perusteellisemmin.

TYÖKYVYTTÖMYYSMÄÄRITELMÄN SISÄLTÖ

Työeläkkeen keskeinen tarkoitus on korvata poisjäänyttä ansiotuloa. Päämäärä heijastuu selvästi työkyvyttömyysmäärittelyssä. Työkyvyttömyyttä ei voida työeläkelakien mielessä pitää pelkästään lääketieteellisin kriteerein määriteltynä tilana, vaan sitä arvioitaessa joudutaan ottamaan huomioon myöskin asianomaisen muut olosuhteet, lähinnä hänen sosiaalis-taloudellinen tilanteensa.

Nykymuodossaan työkyvyttömyysmääritelmä osoittaa varsin selvästi, että työkyvyttömyyden arvioinnissa lääketieteellisten seikkojen ohella sosiaalisilla ja taloudellisilla tekijöillä on merkittävä asema.

Työkyvyttömyysmääritelmä on saman sisältöinen yksityisen sektorin työeläkelakien piirissä, TEL-, LEL-, MYEL ja YEL-järjestelmässä. Sitä vastoin julkisella sektorilla, valtiolla ja kunnilla työkyvyttömyysmäärittely jossain määrin poikkeaa yksityisen sektorin määritelmästä.

LÄÄKETIETEELLISET SYYT LÄHTÖKOHTANA

Työkyvyttömyyden määrittelyssä on luonnollisesti lähtökohtana asianomaisen terveydentilasta saadut selvitykset.

Pelkästään lääketieteellisillä kriteereillä kysymystä ei pystytä aina ratkaisemaan, vaan joudutaan ottamaan arvioinnissa huomioon myöskin työkyvyttömyysmäärittelystä näkyvät muut tekijät.

ANSIOTASO ALENEE

Selvimmin sairauden vaikutukset näkyvät yleensä asianomaisen ansiotasossa. Hänen työpanoksensa alenee sairauden johdosta tai hän joutuu jäämään kokonaan pois työstä. Kysymyksessä on siten eräänlainen syy-seuraus-suhde. Syynä on sairaus ja seurauksena on ansiotason aleneminen tai ansioiden kokonaan poisjääminen. Työkyvyttömyyden määrittelyssä näillä molemmilla tekijöillä on keskeinen merkitys.

Monissa tapauksissa työkyvyttömyysratkaisu voidaan tehdä pelkästään lääkärinlausunnosta ilmenevillä tiedoilla. Tällöin sairaus on saavuttanut sellaisen asteen, että kaikissa tilanteissa se aiheuttaa mitä ilmeisimmin asianomaiselle työkyvyttömyyttä.

Tästä ei kuitenkaan voi vetää sitä johtopäätöstä, että työkyvyttömyys olisi pelkästään lääketieteellisillä perusteilla ratkaistavissa. Työntekijäin eläkelain mukaista työkyvyttömyyttä ei määritellä kiinteän invalidiprosenttitaulukon mukaan, vaan jokaisesta eläkkeen hakijasta tehdään yksilöllinen arviointi.

Käytännössä on osoittautunut, että eri henkilöiden kohdalla sairauden vaikutukset ilmenevät eri tavalla. Kun yk-

silöllisillä tekijöillä on merkittävä osuus työkyvyttömyyden syntymisessä ja jatkumisessa, työeläkelaissa ei ole pidetty perusteltuna prosentuaalista invaliditeettimäärittelyä.

MITTANA ANSIOMAHDOLLISUUS

Työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke ei ole tarkoitettu korvaamaan sairauden, vian tai vamman asianomaiselle aiheuttamaa haittaa, ellei sairauteen liity samalla selvää ansiotulojen alentumista tai poisjäämistä. Työkyvyttömyyden mittana ovat siten lähinnä asianomaisen mahdollisuudet ansiotulojen saamiseen.

TEL:n työkyvyttömyysmääritelmä ei myöskään ole puhtaasti ammatillinen. Määritelmä ei pidä riittävänä sitä, että asianomainen on tullut työkyvyttömäksi omaan aikaisempaan työhönsä, kuten asia on suurelta osin valtion ja kuntien eläkejärjestelmissä.

ONKO TYÖTÄ?

TEL:n määritelmä edellyttää, että työntekijä ottaa vastaan jotain muuta työtä, jonka suorittamista voidaan häneltä kohtuudella edellyttää. Näitä edellytyksiä ovat laissa mainitut asianomaisen ikä, koulutus, aikaisempi toiminta, asumisolosuhteet ja vastaavat muut seikat. Edellytyksenä on myös, että tällaista asianomaiselle sopivaksi arvioitua työtä on todella saatavissa.

Vaikka asianomaisen ansiotasossa tapahtuneet muutokset useissa tapauksissa tarjoavat käyttökelpoisen ratkaisuperustan työkyvyttömyyseläketapauksissa, näin suoraviivaisesti kaikki ratkaisut eivät kuitenkaan tapahdu. Tämä johtuu siitä, että yksittäistapauksissa löytyy mitä erilaisimpia variaatioita. Mittausmenetelmä ei luonnollisestikaan ole myöskään matemaattisen tarkasti otettavissa, vaan määrittelyyn liittyy aina harkintatekijöitä.

KOKEMUSPERÄISTÄ HARKINTAA

Niinpä esim. yrittäjien kohdalla tällainen ansiotasovertailu käytännössä on useinkin mahdotonta selvitysten saamisen hankaluudesta johtuen. Näissä tapauksissa työkyvyttömyysarviointi pakostakin painottuu enemmän lääketieteellisiin kriteereihin. Joudutaan arvioimaan, miten kysymyksessä olevat sairaudet keskimäärin vaikuttavat yrittäjien mahdollisuuksiin toimia yrityksessään, siis jonkinlaista kokemusperäistä työkyvyttömyysharkintaa. On selvää, että yrittäjänkin osalta ansaintamahdollisuudet pyritään selvittämään. Käytännössä se useinkin on osoittautunut vaikeaksi.

TULEVA PALVELUSAIKA

Työkyvyttömyyden määrittelyllä saattaa olla ansioeläkkeissä merkittävä vaikutus eläkkeen määrään. Tämä johtuu mm. siitä, että varsinkin nuorilla työntekijöillä eläkkeen määrään on varsin suuri vaikutus sillä, että eläkkeeseen oikeuttavana aikana otetaan huomioon palvelusaika, joka on jäljellä työkyvyttömäksi tulosta eläkeikään mennessä. Tämän ns. tulevan palvelusajan mukaan lukeminen edellyttää, että asianomainen on tullut työkyvyttömäksi vuoden sisällä työsuhteen päättymisestä.

Mikäli tässä pitäydytään tarkasti lääketieteellisessä määrittelyssä, saatettaisiin pitkäänkin työelämässä mukana olleelle henkilölle joutua myöntämään pelkästään vapaakirjaan perustuva eläke. Kokonaistulosta ajatellen tämä saattaisi johtaa kohtuuttomuuteen. Työkyvyttömyysarvioinnissa joudutaan pitämään silmällä myöskin sen vaikutusta eläkkeen tasoon.

Jos työntekijällä on vuoden aikana ollut useampia lyhyitä työsuhteita, tuleva palvelusaika liitetään siihen työkyvyttömyyden alkamisesta taaksepäin laskettuna vuoden sisällä olleeseen työsuhteeseen, joka on jatkunut vähintään neljä kuukautta. Mikäli tällaista työsuhdetta ei löydy, tuleva aika liitetään ensimmäiseen vuoden sisällä olevaan työeläkelakien piiriin kuuluvaan työsuhteeseen.

Tällä on pyritty siihen, että tuleva palvelusaika määräytyisi sellaisen toiminnan perusteella, jossa ansiotasoa voidaan pitää vakiintuneena ja johon sairaus ei vielä ole todennäköisesti merkittävimmin vaikuttanut. Tällä on luonnollisesti myös jonkinlainen merkitys siltä kannalta, mille eläkelaitokselle vastuu eläkkeestä lankeaa.

RAJOITUSSÄÄNNÖS

Työeläkelakien mukainen työkyvyttömyys saattaa usein alkaa siten, että sitä edeltää lyhyehköt työkyvyttömyysjaksot. Asianomainen saattaa joutua siirtymään työsuhteesta toiseen, jolloin ansiotasolla on taipumus alentua. Mikäli

työsuhteet poikkeuksetta eläkettä määrättäessä otettaisiin mukaan työkyvyttömyyden alkamiseen saakka, saattaisi käydä niin, että eläke määräytyisi työsuhteen perusteella ja tuleva aika liittyisi työsuhteeseen, jossa ansiotaso on jo merkittävästi alentunut aikaisempaan terveenä saatuun ansiotasoon verrattuna.

Rajoitussäännöksellä voidaan eläkkeen suuruutta määrättäessä jättää huomioon ottamatta sellainen työsuhde, jonka alkaessa asianomaisella oli jo sairaus, vika tai vamma, jonka seurauksena työkyvyttömyys alkaa ennen kuin vuosi on kulunut työsuhteen alkamisesta.

Säännös antaa näin ollen mahdollisuuden sulkea eläkkeeseen oikeuttavista työsuhteista pois ainakin viimeisimmät ennen työkyvyttömyyttä alkaneet työsuhteet, joissa ansiotaso sairaudesta johtuen todennäköisesti on jo alentunut.

Toisaalta rajoitussäännöksellä pyritään sulkemaan työeläketurvan ulkopuolella ne tapaukset, joissa kysymyksessä on selvästi keinottelu eläketurvalla tai aivan lyhytaikainen työeläkelakien piiriin kuuluminen. Tällöinhän satunnainen ehkä jo työkyvyttömänä ollessa tehty työskentely saattaisi antaa kuukauden jatkuttuaan asianomaiselle eläketurvan, joka ei ole missään suhteessa hänen työskentelyynsä työeläkelakien piirissä.

OSAELÄKE

Osaeläkkeen määrittelytavasta johtuen on lääkärintodistuksissa varsin usein tuotu esiin prosentuaalista invaliditeettia ja tehty arvioita tämän mukaan. Kuitenkin osaeläke samoin kuin täysi työkyvyttömyyseläkekin edellyttävät ansiotason alentumista sairauden johdosta.

Laissa olevat määritelmät kahdesta viidenneksestä ja kolmesta viidenneksestä mittaavat siten lähinnä sitä seurausta, joka sairauden, vian tai vamman johdosta on aiheutunut ansiotasossa. Käytännössä on esim. verotusta varten annetuilla lääkärintodistuksilla haettu osaeläkettä, ja ihmetelty, kun sitä ei ole voitu myöntää, vaikka todistuksen mukaan invaliditeettiaste on ollut korkea.

Työkyvyttömyyden määrittelyllä ja ajoituksella on tärkeä merkitys työkyvyttömyyseläkettä kokonaisuutena ajatellen. Määritelmää käytännössä sovellettaessa tulisi ottaa huomioon, että työeläke rakentuu ajatukselle, jonka mukaan eläke tulee korvaamaan poisjäänyttä ansiotuloa.

Tämän tulisi näkyä työkyvyttömyysmäärittelyssä siten, ettei arviota tehdä yksinomaan lääketieteellisestä näkökulmasta, vaan mukaan otetaan sikäli kuin se on eläkelaitoksen tiedossa ja tietoon hankittavissa myöskin asianomaisen sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet.

Jollei näin menetellä, ajaudutaan hyvin nopeasti työkyvyttömyyseläkeratkaisuissa siihen, että asianomaiselle korvataan sairauden aiheuttama haitta, vaikka ansiotulo olisi entisellään. Tarkoituksena on kuitenkin suorittaa korvaus niissä tilanteissa, joissa voidaan todeta sairauden vaikuttaneen olennaisesti mahdollisuuksiin saada ansiotuloja työnteolla.

JOUKO JANHUNEN

Sveitsin ja Hollannin uusien työeläkkeiden hallinto hajasijoitetaan

Eläketurvan kehittäminen uusilla järjestelmillä on jatkuvasti ajankohtaista Euroopassa. Tuoreimmat esimerkit tästä ovat Sveitsi ja Hollanti. Molemmissa maissa aiotaan täydentää nykyisiä eläkejärjestelmiä uusilla lakisääteisillä työeläkkeillä. Sveitsissä on nykyisin käytössä koko väestön kattava työssäoloajan ansioihin suhteutettuja eläkkeitä maksava eläkejärjestelmä. Vapaaehtoisten työeläkejärjestelmien piirissä on lisäksi noin puolet palkansaajista. Hollannin lakisääteinen eläketurva rakentuu tasasuuruisia eläkkeitä maksavan kansaneläkejärjestelmän varaan. Noin yhdeksän kymmenestä palkansaajasta on sen lisäksi oikeutettu työeläkkeisiin vapaaehtoisen työeläkejärjestelmän puitteissa.

SVEITSISSÄ KANSANÄÄNESTYS

Sveitsi on hieman edellä Hollantia lakisääteisen työeläkkeen toteutuksessa. Sveitsiläiset hyväksyivät vuonna 1972 pidetyssä kansanäänestyksessä maan eläkepolitiikan periaatteeksi ns. kolmen pilarin eläketurvan. Ensimmäisen osan muodostaa nykyinen ansioeläkejärjestelmä, toisen uusi työeläke ja kolmannen vapaaehtoinen lisäturva — säästöt, yksityinen eläkevakuutus jne. — sosiaalivakuutuksen ulkopuolella.

Maan parlamentti käsittelee parastaikaa hallituksen lakiehdotusta uudeksi työeläkejärjestelmäksi. Uudessa työeläketurvassa on pääosin kyse, samoin kuin myös Hollannissa, nykyisen työeläketurvan lakisääteistämisestä.

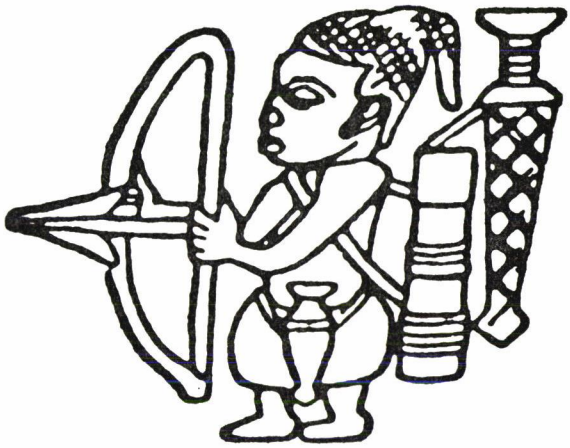

HOLLANNIN TYÖMARKKINAJÄRJESTÖT AKTIIVISIA

Hollannin uusi työeläke ei ole vielä päässyt lainsäädäntöasteelle, johtuen osittain viime vuosien vaikeasta taloudellisesta tilanteesta. Hollannissa ovat erityisesti työmarkkinajärjestöt osoittaneet kiinnostusta työeläkejärjestelmän lakisääteistämiseen. Ne asettivat vuonna 1969 komitean tutkimaan tätä asiaa. Komitea antoi ensimmäisen mietintönsä pari vuotta myöhemmin ja viimeisimmän vuonna 1975.

Hollannin hallituksen sosiaaliministeri ilmoitti viime vuoden lopulla, että uusi työeläkejärjestelmä tullaan saattamaan voimaan ja todennäköisesti siinä muodossa kuin komitea oli esittänyt. Voimaantulo tapahtunee ennen vuosikymmenen loppua.

UUDET TYÖELÄKKEET VAIN PALKANSAAJILLE

Molemmissa maissa vain palkansaajat pääsevät osallisiksi uusista työeläkkeistä. Sveitsissä voivat kuitenkin itsenäiset yrittäjät halutessaan ottaa itselleen vapaaehtoisen työeläkevakuutuksen.

Hollannin työeläke tulee olemaan hyvin lähellä Suomen työeläkettä siinä, että eläke lasketaan koko ansiotulosta. Sitä vastoin Sveitsin työeläke on enemmänkin peruseläkettä täydentävä eläke, joka lasketaan ansiotulosta tiettyjen rajatulojen väliseltä osalta. Eläkkeen laskemisessa käytettävän ansiotulon alarajaan saakka eläketurvan kattaa nykyinen eläkejärjestelmä. Ylärajan ylittävältä tulon osalta eläketurva jää henkilökohtaisten toimenpiteiden varaan.

Sveitsissä eläketurvan tavoitteeksi on asetettu 60 %:n eläke loppupalkasta mitaten. Työeläkkeen osuus tästä on 40 prosenttiyksikköä. Hollannissa tavoitetaso on 70 % loppupalkasta. Tasasuuruisen kansaneläkkeen ja ansioihin suhteutetun työeläkkeen tulisi taata tämä yhdessä. Molemmissa maissa vanhuuseläke ansaitaan 40 vakuutusvuoden jälkeen. Järjestelmien alkuvaiheessa sovelletaan kuitenkin poikkeusmääräyksiä, jolloin täyden eläkkeen voi saada lyhyemmällä vakuutusajalla.

HALLINTO NYKYISTEN ELÄKELAITOSTEN VARAAN

Molemmissa maissa uusien työeläkkeiden hallinto tullaan hajasijoittamaan. Lähtökohtana on se, että olemassaolevien vapaaehtoisten työeläkkeiden hallinnosta vastaavat eläkelaitokset jatkavat toimintaansa myös järjestelmän tullessa lakisääteiseksi. Tämä merkitsee sitä, että Suomen eläketurvan mukaisesti Hollannissa ja Sveitsissä perus- eläke- ja työeläkejärjestelmien hallinto on erotettu toisistaan.

SVEITSISSÄ TYÖNANTAJALLE VAKUUTTAMISVELVOLLISUUS

Sveitsissä työeläketurvan järjestäminen asetetaan työnantajan velvollisuudeksi. Työeläkevakuutuksella on taattava vähintään lain määräämä vähimmäisturva, mutta lisäetujen järjestäminen on myös mahdollista.

Työnantaja voi ottaa työeläkevakuutuksen joko vakuutusyhtiöstä tai perustaa oman eläkelaitoksen, joita Sveitsissä kutsutaan eläkekassoiksi. Niiden rinnalla työnantajalla on käytettävissään oman elinkeinoalansa yhteinen eläkelaitos ja yleinen eläkerahasto. Viimeksi mainittu on niitä työnantajia varten, jotka eivät katso muiden organisaatiomuotojen sopivan itselleen.

Eläkelaitosten yhteisten asioiden hoitamista varten perustetaan Suomen Eläketurvakeskuksen kaltainen keskuslaitos, jonka rahoitus tulee eläkelaitosten yhteisesti hoidettavaksi. Keskuslaitos huolehtii mm. vakuutettujen eduista työnantajan mennessä konkurssiin.

MYÖS HOLLANNISSA USEITA ELÄKELAITOKSIA

Myös Hollannissa on työnantajalla työeläketurvaa järjestäessään käytettävissä useita vaihtoehtoisia eläkelaitoksia. Työnantaja voi ensiksikin liittyä teollisuusalakohtaiseen, useita työnantajia käsittävään eläkekassaan, joita on nykyisin yhteensä 85. Niitä teollisuuden aloja varten, joilla ei vielä ole eläkekassaa, tullaan sellaisia perustamaan. Uusien kassojen hallinto annetaan vakuutusyhtiöille, jotka hoitavat sen joko suoraan tai perustamansa eläkelaitoksen avulla.

Työnantaja voi myös järjestää työeläketurvan omalla yrityskohtaisella eläkekassalla. Viimeisten tilastotietojen mukaan näitä kassoja on tällä hetkellä noin 1 450. Neljäs vaihtoehto työeläketurvan järjestämiseksi on vakuutussopimuksen tekeminen jonkin vakuutusyhtiön kanssa. Tämä vaihtoehto tulee jatkossakin olemaan ennen muuta pientyönantajien käytössä. Työeläkejärjestelmän lakisääteistämisen jälkeen alalla arvellaan tulevan toimimaan kymmenkunta eläkevakuutuksia myöntävää vakuutusyhtiötä.

Työeläkelaitosten keskuselin on jo perustettu. Se aloitti toimintansa pari vuotta sitten Eläkekamarin nimellä.

Missä virhe työeläkehakemuksessa

Eläkehakemuksen käsittelyn kestosta on keskusteltu ja käsittelyn viipymistä on tutkittu. Ratkaisu viivästyy luonnollisesti niissä tapauksissa, joissa on jotakin epäselvää ja tutkittavaa. Kaikkein yleisin ratkaisun viipymisen syy on se, että eläkehakemus on virheellisesti tai puutteellisesti tehty, ja joudutaan pyytämään lisäselvityksiä.

Usein tällaiset virheet ovat luonteeltaan teknisiä, vaikka ovatkin merkitykseltään tärkeitä. Eläkkeen hakijalla tai hakemuksen täyttäjällä olisi tarvittavat tiedot käytettävissään, mutta hän ei huomaa panna niitä lomakkeeseen tai liitteiksi. Eläkehakemuslomaketta lienee mahdoton suunnitella niin täydelliseksi, että virheitä ei sitä täytettäessä syntyisi ja puutteita ei jäisi.

Eläketurvakeskuksen kautta kulki viime vuonna 30 000 työeläkehakemusta, neljäkymmentä prosenttia kaikista tehdyistä työeläkehakemuksista. Eläketurvakeskuksen käsittelijät ovat epäilemättä päteviä asiantuntijoita kertomaan, mitkä virheet ovat hakemuksissa tyypillisiä ja mitä puutteita yleensä jää. Tieto on hyödyllistä niille, jotka joutuvat hakemuslomakkeita työkseen täyttämään tai ennen edelleen lähettämistä tarkistamaan.

PUUTTUU TIETOJA HAKIJASTA

Usein puuttuu ilmoitus siitä, minkä eläkkeen haku on kyseessä, ts. haetaanko vanhuus-, työkyvyttömyys- vai työttömyyseläkettä. Tiedon puuttuminen hidastaa asian käsittelyä.

Puuttuu myös tieto siitä, saako hakija jo eläkettä jostakin muusta lähteestä tai aikooko hakea muuta eläkettä, esim. tapaturman tai liikennevahingon perusteella. Tiedot eri eläkelähteistä ovat välttämättömiä eläkkeen suuruutta määriteltäessä, sillä eri eläkkeet on sovitettava yhteen. Tarpeellista on, että eläkkeen hakija ilmoittaa esimerkiksi sen, että hän on työskennellyt Ruotsissa. Muuten hänen työhistoriassaan saattaa olla rekistereissä aukko, ja eläkkeen selvittäjältä kuluu aikaa hänen yrittäessään päästä perille siitä, onko asianomainen tuona tuntemattomana aikana ehkä ollut sellaisen työnantajan palveluksessa, joka on laiminlyönyt vakuutuksen ottamisen. Kun tiedetään eläkkeen hakijan olleen toisessa Pohjoismaassa työssä, häntä voidaan kehottaa hakemaan myös sieltä eläkettä.

TYYPILLISIÄ HUOMAAMATTOMUUKSIA

Useissa hakemuksissa ei ilmoiteta työnteon lopettamispäivää. Työsuhde- ja yrittäjätiedot saattavat ylipäänsä olla puutteellisia. Selvittämistyö merkitsee käsittelyn hidastusta. Jos työsuhdetiedot jäävät Eläketurvakeskuksen selvittelynkin jälkeen puutteellisiksi, toisin sanoen jos joku välillä vaikuttanut työnantaja jää kokonaan tietoon tulematta, kokonaiseläke saattaa muodostua vastaavasti pienemmäksi.

Tärkeätä on myös ilmoittaa eläkkeenhakijan tai eläkeedun saajan puhelinnumero. Lisäselvityksiä tarvitaan usein, ja puhelin säästää aikaa.

Tavallista on myös, että eläkehakemus on unohtunut allekirjoittamatta. Omakätinen allekirjoitus on kuitenkin eläkkeenhakijan tai hänen oikeutensa valvojan ainoa laillinen tahdonilmaus. Ilman sitä ei eläkehakemusta voida käsitellä. Puuttuminen aiheuttaa hakemukselle tarpeettoman edestakaisen purjehduksen postissa.

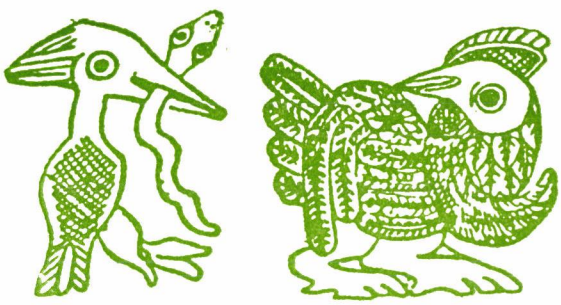

Sekavuutta aiheuttaa perheeläkkeen hakemusten suhteen se, että edunjättäjäksi eli siksi vainajaksi, jonka eläkeansioista on kyse, on merkitty edunsaaja, eli hänen lähin omai-

sensa. Virhe on ymmärrettävä, koska haettavana oleva eläke koituu omaisten hyväksi. Mutta kun ensimmäiseksi ilmoitetaan omainen ja muut tiedot koskevatkin vainajaa, on selvitettävä, kenestä oikein on kyse ja kehen mikin ilmoitettu tieto liittyy.

HAKEMUKSEN VASTAANOTTAJAN UNOHDUS

Pankin, postin ja eläkelaitoksen toimihenkilön on merkittävä hakemukseen saapumispaikka ja -aika silloin, kun hän ottaa hakemuksen vastaan. Lain mukaan eläkehakemus katsotaan vireille tulleeksi silloin, kun se on jätetty valtuutetulle vastaanottajalle. Hakemuksen vireilletulopäivä saattaa eräissä tapauksissa vaikuttaa eläkkeen alkamisajankohtaan. Tämän merkinnän puuttuminen on kuitenkin muuan tyypillinen unohdus.

Ylimalkaan virheiden määrä on vähentynyt ja edelleen vähenemään päin. Vuoden alusta toimintansa työeläkehakemusten vastaanottajina aloittaneet Kansaneläkelaitoksen virkailijat ovat ilmeisesti kouluttuneet tehtäväänsä hyvin. Myös muissa laitoksissa toimivien vastaanottajien valmiutta on tehostunut koulutus parantanut. Oma osuutensa on tietysti sillä, että vuoden 1976 alusta otettiin käyttöön uusi, entisestä yksinkertaistettu hakulomake. Kehitys on kulkemassa selkeämpiä ja vaivattomampia rutiineja kohti, mutta mikään lomake ei milloinkaan ole täydellinen, ja täyttövirheistä ei tietysti liioin koskaan päästä.

PENTTI KOIVISTOINEN

Vakuutusoikeuden päätöksiä

Asian palauttaminen alemmalle instanssille

Vakuutusoikeuden päätös
n:o 5122/75/474

MELA vahvisti P:lle MYEL:n mukaiseksi vuotuiseksi työtuloksi 3 400 markkaa perheenjäsenenä tehdystä työstä 1. 1. 1970 alkaen. Helmikuun 4 päivästä 1974 alkaen MELA tarkisti hänen työtulokseen 3 517 markkaa emäntänä tehdystä työstä.

P. valitti viimeksi mainitusta päätöksestä eläkelautakuntaan ja ilmoitti, ettei hän ollut toiminut tilalla emäntänä ja ettei hän työskennellyt tilalla. Sittemmin hän vielä ilmoitti, että yrittäjätoiminta tilalla oli lopetettu. Eläkelautakunta katsoi tarpeelliseksi, että ennen asian ratkaisua hankitaan asianomainen selvitys yritystoiminnasta, siinä ehkä tapahtuneista muutoksista sekä valittajan osallistumisesta tähän toimintaan. Esitetyistä syistä eläkelautakunta poisti eläkelaitoksen päätöksen ja palautti asian MELA:lle. Päätöksen mukaan MELA:n oli hankittuaan sanotut selvitykset käsiteltävä asia uudelleen.

Tähän päätökseen MELA haki muutosta vaatien eläkelautakunnan päätöksen poistamista tai asian palauttamista eläkelautakunnalle lisäselvitystarpeen yksilöimiseksi.

VO käsitteli asian, mutta koska eläkelautakunnan päätös ei sisältänyt sellaista oikeudellista ratkaisua, johon voidaan valittamalla hakea muutosta, VO jätti MELA:n kirjoituksen tutkimatta.

PALAUTTAMISESTA EI VOI VALITTAA

Palautuspäätöksestä enempää kuin siirtopäätöksestä ei voi valittaa. Tämä periaate ilmenee oikeudenkäymiskaaren (OK) 30 luvun 6 §:n 4 kohdasta. Periaatteen soveltaminen ilmenee edellä mainitun päätöksen lisäksi mm. VO:n päätöksestä n:o 504/75/450, jossa VO lisäksi poisti eläkelautakunnan päätöksessä virheellisesti olleen valitusosoituksen, sekä päätöksestä n:o 2997/73/1914 (Päätöskokoelman kohta 3.21.10).

MILLOIN ASIA VOIDAAN PALAUTTAA

Koska asian palauttaminen lisää työtä sekä hidastaa eläkeasian käsittelyä, on asian palauttamiseen ryhdyttävä vain todella pätevillä perusteilla. Asian palauttamisen yleiset edellytykset jaetaan tavallisesti kolmeen ryhmään:

1) Alempi instanssi on antanut asiassa lopullisen päätöksen tai jättänyt asian tutkittavaksi ottamatta.
2) Asian käsittelylle alemmassa instanssissa ei ole prosessuaalista estettä.
3) Ylempi instanssi ei voi tai ei pidä tarkoituksenmukaisena ottaa asiaa välittömästi ratkaistavakseen.

Palauttamisperusteena tulevat kysymykseen asia-aineiston puutteellisuus tai muuttumismahdollisuus. Palauttamisperuste saattaa aiheutua menettelytapavirheestä, esitetystä uudesta näytöstä tai vaatimuksesta tahi siitä, että lisänäyttöä pidetään tarpeellisena. Uuden näytön esittäminen eläkelautakunnassa johtuu yleensä siitä, että eläkelaitos tai muu asianosainen on laiminlyönyt sen hankkimisen tahi uusi näyttö on ollut saatavissa vasta eläkelaitoksen päätöksen jälkeen. Kun eläkelautakunnan mahdollisuudet uuden näytön hankkimiseen mm. menettelyn kirjallisen luonteen vuoksi eivät yleensä ole yhtä hyvät kuin eläkelaitoksen, aiheuttaa tämä usein asian palauttamisen. Sama tulos seuraa siitä, että eläkelautakunta, toisin kuin asianosaiset, ei pidä asia-aineistoa riittävänä ratkaisun teolle eikä katso tarkoituksenmukaiseksi hankkia lisänäyttöä itse.

PALAUTUSPÄÄTÖS VOIMAAN HETI

Puhdas palautuspäätös on luonteeltaan väliratkaisu, joka ei sisällä kannanottoa itse pääasiasta. Se liittyy pääasiaan siten, että valituksenalainen päätös poistetaan ja eläkelaitos velvoitetaan ottaen huomioon palauttamisen syy käsittelemään asia uudelleen. Palautuspäätös tulee lainvoimaiseksi antamishetkellään ja asia siirtyy samalla hetkellä olemaan vireillä alemmassa instanssissa. Tämän jälkeen alempi instanssi on sidottu ylemmän instanssin käsitykseen siitä, missä laajuudessa asia on palauttamisen jälkeen käsiteltävä uudelleen.

Selostetussa tapauksessa MELA esitti valituksensa perusteeksi sen, että sillä oli oikeusturvan tarve valittaa palautuspäätöksestä, koska se oli selvittänyt yrittäjätoimintaa mitä moninaisimmin tavoin siinä määrin,

että hankitun selvityksen olisi ilman muuta riitettävä. Lisäselvitystä MELA katsoi voitavan hankkia vain kuulustuttamalla todistajia alioikeudessa tai lähettämällä MELA:n asiamies tilalle. Jos VO katsoisi lisäselvityksen tarpeelliseksi, asia olisi MELA:n mielestä palautettava eläkelautakunnalle lisäselvitystarpeen yksilöimiseksi.

Edellä on jo kuitenkin todettu, että eläkelaitos on tällaisessa tapauksessa sidottu eläkelautakunnan käsitykseen siitä, minkälaista näyttöä eläkelaitoksen on asian selvittämiseksi hankittava. Jos sitä vastoin palautuspäätöksestä ilmenee jonkinlainen oikeuskäsitys tai jonkin seikan oikeudellinen luonnehtiminen, eläkelaitoksella on tältä osin valitusoikeus.

Mikäli palautuspäätöksessä ei ole riittävästi yksilöity, minkälaista lisäselvitystä eläkelautakunta haluaa, päässee eläkelaitos oikeuksiinsa sillä, että se pyytää eläkelautakunnalta päätöksen selittämistä. Tällainen pyyntö voitaneen tehdä myös suullisesti.

Perhe-eläkkeen takautuva maksaminen

Vakuutusoikeuden päätös
n:o 361/75/1687

Työmies kuoli 20. 4. 1972, minkä johdosta hänen vaimonsa haki 21. 1. 1974 tehdyllä hakemuksella perhe-eläkettä itselleen ja alaikäisille lapsilleen. Rakennusalan työeläkekassa myönsi 28. 3. 1974 antamallaan päätöksellä perhe-eläkkeen leskelle ja lapsille 21. 1. 1973 lukien. Päätöksessä oli mainittu, ettei eläkettä ilman erityistä syytä voida myöntää takautuvasti vuotta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista.

Leski valitti päätöksestä eläkelautakuntaan ja vaati eläkettä jo 1. 5. 1972 alkaen eli kuolinpäivää seuraavan kuukauden alusta. Eläkelautakunta oli ajatukselle myötämielinen ja kumosi valituksenalaisen päätöksen määräten työeläkekassan maksamaan eläkettä 1. 5. 1972 lukien sekä palautti asian työeläkekassalle tästä aiheutuvia toimenpiteitä varten.

TIETÄMÄTTÖMYYS EI RIITTÄNYT SYYKSI

Rakennusalan työeläkekassa vuorostaan valitti tästä päätöksestä VO:een. VO katsoi, ettei lesken esittämää syytä voida pitää sellaisena TEL 4 b §:n 1 momentissa tarkoitettuna erityisenä syynä, jonka perusteella eläkettä voitaisiin maksaa takautuvasti vuotta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista. Tämän vuoksi VO kumosi eläkelautakunnan päätöksen ja jätti asian Rakennusalan työeläkekassan päätöksen varaan.

Lesken perhe-eläkehakemuksen viivästyminen oli johtunut tietämättömyydestä, mikä lieneekin yleisin ja lähes ainoa syy perhe-eläkehakemuksen viivästymisiin. Niinpä tätä tavallisinta syytä ei voida pitää erityisenä syynä, jota TEL 4 b §:n 1 momentti edellyttää. Eläkelautakunnan myönteiseen päätökseen vaikutti keskeisesti se, että eräät eläkelaitokset ilmoittavat edunsaajille perhe-eläkeoikeudesta, ainakin silloin, kun eläkelaitos on maksanut edunjättäjälle jotain eläkettä. Rakennusalan työeläkekassa ei kuitenkaan ollut ajoissa tällaista ilmoitusta tehnyt, vaikka se oli maksanut edunjättäjälle työkyvyttömyyseläkettä.

Eläkelautakunnan ratkaisu on palveluhenkinen, "pientä ihmistä ymmärtävä" ja velvollisuuksia eläkelaitokselle sälyttävä. VO:n kanta on lainopillinen, "juristin näkökulma" asiaan. Päätös antaa vaikutelman ajatuskulusta: ... Koska eläkelaitokselle ei ole säädetty velvollisuutta ilmoittaa perhe-eläkeoikeudesta edunsaajille eikä myöskään ole selvitetty, että tällainen ilmoittamisvelvollisuus käytännösssä olisi yleistä, niin ja kun ...

Mikä sitten on lainkohdan tarkoittama erityinen syy. Lähinnä tulevat mieleen vain laillisen esteen alaan kuuluvat syyt (OK 12:19). Mainitussa lainkohdassa on esimerkkeinä mainittu sairaus ja yleisen liikenteen keskeytyminen, joista vain ensin mainitulla on käytännön merkitystä TEL 4 b §:n 1 momentin soveltamisen kannalta.

C. G. A. 60 v.

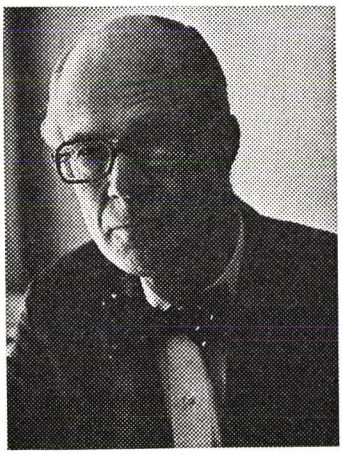

Kuusikymmentä vuotta täytti 28. 5. yksi laakisääteisen työeläkejärjestelmän ensimmäisiä arkkitehtejä, Eläke-Varman toimitusjohtaja C. G. Aminoff. Hän tuli Eläke-Varman varatoimitusjohtajaksi vuonna 1957 ja toimitusjohtajaksi 1958, aikana, jona lakisääteistä työeläkejärjestelmää valmisteltiin. Eläke-Varmalla oli asiassa jo kokemusta ja pitkä perinne; kantayhtiö Jälleenvakuutusosakeyhtiö Varma myönsi Suomen ensimmäiset vapaaehtoiset työeläkevakuutukset viisikymmentä vuotta sitten.

Toimitusjohtaja Aminoff on jatkuvasti osallistunut kiinteästi työeläkejärjestelmän kehittämiseen, Eläketurvakeskuksen hallituksen jäsenenä laitoksen koko toiminta-ajan, Työeläkelaitosten liiton hallituksen jäsenenä ja puheenjohtajana, Vakuutusyhtiöiden keskusliiton hallituksen jäsenenä.

Työtoveri Eläke-Varmasta, eversti Wolf H. Halsti, kuvaa teräväsanaisissa muistelmissaan Aminoffia näin:

Carl-Göran — eli CGA kuten hänen kutsumanimekseen kohta tuli — osoittautui työmuurahaiseksi ja suurpiirteiseksi luonteeksi, joka antoi muiden häärätä vapaasti, kunhan tuloksia syntyi, ja joka myös tajusi eteen tulevat vaikeudet eikä vaatinut mahdottomia. Hän oli tullut vakuutusalalle teollisuusjuristin hommista, mutta perehtyi asioihin niin nopeasti, että minulta aina silloin tällöin jäi suu auki ällistyksestä ryhtyessäni selostamaan jotakin teknistä yksityiskohtaa ja havaitessani, että hän tunsi sen minua paremmin. Parasta hänessä kuitenkin oli käytännöllinen kyky. — — — Hän on niitä peräti harvinaisia — aivan liian harvinaisia — ylimpiä vakuutusjohtajia, jotka ovat täysin selvillä alansa palvelevasta luonteesta ja sen mukaisesti ymmärtävät sekä hyvän henkilökohtaisen asiakaspalvelun että moitteettoman informaation tärkeyden.

ENGLISH SUMMARY

The editorial is on the subject of the technical improvements in the data registers of the Central Pension Security Institute.

The Central Pension Security Institute, the central establishment for the employment pension system, collects and records in these registers information about the employment relations and earnings of the persons covered by employment pension on which the pension is based and about the insurance arrangements and the insurance decisions. The registers are maintained for the greatest part by computers. The range of the data to be registered is now being enlarged. For instance, it will include the pension benefits earned by Finns employed in Sweden. In addition, data registers are being transferred to computer treatment.

Four of the articles deal with the establishment of invalidity under the employment pension laws and the conditions for the award of an invalidity pension.

Mr Lauri Koivusalo, Central Pension Security Institute, examines on p. 00 the conditions governing the invalidity pension granted as a partial pension, and in another article (p. 00) which is a summary of a seminar lecture the concept of invalidity in general.

Uusia yleiskirjeitä

N:o 10 7. 4. 1976 Asia: Työeläkelakien muuttaminen

N:o 11 12. 4. 1976 Asia: Lomake työsuhde- ja yrittäjätiedusteluja varten

N:o 12 13. 4. 1976 Asia: Osaeläketyöryhmän muistio

N:o 13 4. 5. 1976 Asia: Yrittäjien eläkelain mukaisen toiminnan rahoitus

N:o 14 17. 5. 1976 Asia: Säätiöiden perustamista määräävän työntekijärajan korottaminen sekä vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiseuraamusten muuttaminen

Nimitys eläketurvakeskuksessa

Eläketurvakeskuksen hallitus valitsi 24. 3. 1976 Eläketurvakeskuksen yleisen osaston apulaisosastopäällikön toimeen ekonomi Ensio T u o m i s e n 1. 5. 1976 alkaen. Hän toimii myös Eläketurvakeskuksen tilitoimiston päällikkönä.

Ekonomi Tuominen siirtyi Eläketurvakeskuksen apulaisosastopäälliköksi Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön toimistopäällikön tehtävistä. Hän on syntynyt 26. 8. 1934.

Raimo Lehtinen, Barrister-at-Law, (article on p. 00) writes on the general principles on which the Insurance Court reaches its decisions in cases of invalidity. The Insurance Court is the highest instance of appeal in the employment pension system.

The article on p. 00 is an account of the seminar lecture delivered by Dr Kumlin on the activity of the work-site physician and the conditions on which he assesses invalidity.

Two Insurance Court rulings are presented as case histories (p. 00). One concerns an appeal that was sent back to the lower instance for reconsideration and the other the retroactive payment of a survivors' pension when application has been delayed.

The article by Jouko Janhunen (p. 00) reviews the new employment pension systems under preparation in Switzerland and the Netherlands which are based largely on the same organisation model as the Finnish employment pension system. Mr Janhunen is in the research department of the Central Pension Security Institute.

Pages 00—00 give statistical data on employment pension beneficiaries for the first quarter of 1976.

Tietoja työeläkkeensaajista 31. 03. 1976

Eläketurvakeskuksen saamien ennakkotietojen mukaan olivat TEL, YEL-, MYEL- ja LEL-eläkelaitosten myöntämien 31. 3. 76 voimassa olevien eläkkeiden lukumäärät ja eläkkeiden keskimäärät seuraavat:

VANHUUSELÄKKEET

	Eläkkeensaajia			Keskimääräinen peruseläke mk/kk		
Eläkkeen myöntäjä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
TEL-eläkelaitokset						
Eläkevakuutusyhtiöt	28 731	39 909	68 640	765	352	525
Eläkekassat	1 175	1 830	3 005	964	443	646
Eläkesäätiöt	9 331	6 565	15 896	886	406	688
TEL-eläkelaitokset yhteensä	39 237	48 304	87 541	800	362	559
YEL-eläkelaitokset	7 031	4 567	11 598	812	588	724
MYEL-eläkelaitos	24 364	25 716	50 080	200	107	152
LEL-laitos	25 394	4 737	30 131	307	162	284
Kaikki työeläkelaitokset	96 026	83 324	179 350	518	284	410

Lisäksi edellisistä sai TEL-lisäeläkettä 4 027 vanhuuseläkkeensaajaa keskimäärin 911 mk/kk, YEL-lisäeläkettä 50 vanhuuseläkkeensaajaa sekä MYEL-lisäeläkettä 2 vanhuuseläkkeensaajaa.

TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKKEET (sisältää osaeläkkeet)

	Eläkkeensaajia			Keskimääräinen peruseläke mk/kk		
Eläkkeen myöntäjä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
TEL-eläkelaitokset						
Eläkevakuutusyhtiöt	23 075	29 364	52 439	775	353	538
Eläkekassat	784	1 211	1 995	963	445	649
Eläkesäätiöt	6 430	4 034	10 464	886	466	724
TEL-eläkelaitokset yhteensä	30 289	34 609	64 898	803	369	572
YEL-eläkelaitokset	6 069	3 143	9 212	667	437	588
MYEL-eläkelaitos	22 563	25 471	48 034	248	109	174
LEL-laitos	30 899	5 213	36 112	387	177	357
Kaikki työeläkelaitokset	89 820	68 436	158 256	512	261	403

Lisäksi edellisistä sai TEL-lisäeläkettä 2 202 työkyvyttömyyseläkkeensaajaa keskimäärin 720 mk/kk sekä YEL-lisäeläkettä 28 työkyvyttömyyseläkkeensaajaa.

VANHUUS,- TYÖKYVYTTÖMYYS- JA TYÖTTÖMYYSELÄKKEET

	Eläkkeensaajia			Keskimääräinen peruseläke mk/kk		
Eläkkeen myöntäjä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
TEL-eläkelaitokset						
Eläkevakuutusyhtiöt	51 890	69 654	121 544	769	352	530
Eläkekassat	1 961	3 052	5 013	963	443	647
Eläkesäätiöt	15 763	10 612	26 375	886	429	702
TEL-eläkelaitokset yhteensä	69 614	83 318	152 932	801	365	563
YEL-eläkelaitokset	13 118	7 725	20 843	744	526	663
MYEL-eläkelaitos	47 076	51 235	98 311	224	108	163
LEL-laitos	56 636	10 186	66 822	351	170	323
Kaikki työeläkelaitokset	186 444	152 464	338 908	515	274	406

PERHE-ELÄKKEET

Eläkkeen myöntäjä	Eläkkeiden lukumäärä	Keski-määräinen eläke mk/kk	Eläkkeensaajia		
			Lesket	Lapset	Yhteensä
TEL-eläkelaitokset					
Eläkevakuutusyhtiöt	20 464	462	18 830	9 305	28 135
Eläkekassat	839	569	759	395	1 154
Eläkesäätiöt	6 214	497	5 930	2 053	7 983
TEL-eläkelaitokset yhteensä	27 517	473	25 519	11 753	37 272
YEL-eläkelaitokset	3 655	429	3 456	2 107	5 563
MYEL-eläkelaitos	8 251	124	7 611	5 184	12 795
LEL-laitos	15 232	217	14 301	7 614	21 915
Kaikki työeläkelaitokset	54 655	346	50 887	26 658	77 545

Edellisiin keskimääriin sisältymättömien TEL-lisäetujen mukaisten perhe-eläkkeiden lukumäärä oli 1 681 ja keskimäärä 726 mk/kk. Tätä perhe-eläkettä sai 1 651 leskeä ja 888 lasta. YEL-lisäetujen mukaisten perhe-eläkkeiden lukumäärä oli 7.

TYÖTTÖMYYSELÄKKEET

Eläkkeen myöntäjä	Eläkkeensaajia			Keskimääräinen peruseläke mk/kk		
	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
TEL-eläkelaitokset						
Eläkevakuutusyhtiöt	84	381	465	506	288	327
Eläkekassat	2	11	13	746	378	435
Eläkesäätiöt	2	13	15	208	373	351
TEL-eläkelaitokset yhteensä	88	405	493	504	293	331
YEL-eläkelaitokset	18	15	33	483	320	409
MYEL-eläkelaitos	149	48	197	299	131	258
LEL-laitos	343	236	579	291	143	231
Kaikki työeläkelaitokset	598	704	1 302	330	232	277

OSAELÄKKEET

Eläkkeen myöntäjä	Eläkkeensaajia			Keskimääräinen peruseläke mk/kk		
	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
TEL-eläkelaitokset						
Eläkevakuutusyhtiöt	422	530	952	695	310	481
Eläkekassat	15	28	43	556	417	465
Eläkesäätiöt	47	27	74	712	396	597
TEL-eläkelaitokset yhteensä	484	585	1 069	693	319	488
YEL-eläkelaitokset	819	331	1 150	567	388	516
MYEL-eläkelaitos	3 961	3 359	7 320	234	115	179
LEL-laitos	416	24	440	419	263	410
Kaikki työeläkelaitokset	5 680	4 299	9 979	335	164	261

Lisäksi edellisistä sai TEL-lisäeläkettä 68 eläkkeensaajaa sekä YEL-lisäeläkettä 4 osaeläkkeensaajaa.

VANHUUS,- TYÖKYVYTTÖMYYS-, TYÖTTÖMYYS- JA PERHE-ELÄKKEET

Eläkkeen myöntäjä	Eläkkeiden lukumäärä	Keski-määräinen eläke mk/kk
TEL-eläkelaitokset		
Eläkevakuutusyhtiöt	142 008	520
Eläkekassat	5 852	636
Eläkesäätiöt	32 589	663
TEL-eläkelaitokset yhteensä	180 449	550

Eläkkeensaajia	Eläkkeiden lukumäärä	Keski-määräinen eläke mk/kk
YEL-eläkelaitokset	24 498	628
MYEL-eläkelaitos	106 562	160
LEL-laitos	82 054	304
Kaikki työeläkelaitokset	393 563	398

76
2 TYÖELÄKE

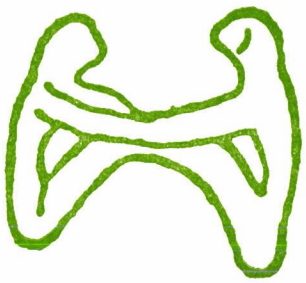

3 Työeläkerekisterin palvelu nopeutuu
4 Osaeläkkeen käytännön sovellutuksesta
6 Työkyvyttömyys vakuutusoikeuden kannalta
10 Työpaikkalääkärin kuusi etua
11 Työkyvyttömyyden määrittely
14 Sveitsin ja Hollannin uudet työeläkkeet
16 Missä virhe työeläkehakemuksessa
18 Vakuutusoikeuden päätöksiä
20 Merkkipäivä
20 English summary
21 Yleiskirjeitä
21 Nimitys Eläketurvakeskuksessa
22 Tietoja eläkkeensaajista 31. 3. 1976

Työeläke on tilattavissa vuosikertahintaan 5 mk Eläketurvakeskuksesta, Kalevank. 6, 00100 Helsinki 10.